27-мĕш çул тухать. Хакĕ 20 пус.

1945
МАРТ
17
ШАМАТКУН
51(6802) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ЧĂВАШ КОММУНИ

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН ХАСАЧĔ

Юлса пыракан районсемпе колхозсене мала тухма пулăшар, çуракине тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илер!

Уăхирсенчи çурхи ĕçсен хĕрӳллĕ тапхăрĕ çывхарса килет. Республикăри колхозсемпе машинно-тракторлă станцисенче вăрçă вăхăтĕнчи тăваттăмĕш çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе хĕрӳллĕ ĕçсем пыраççĕ. Малта пыракан районсемпе колхозсем çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе тумалли ĕçсене вĕçлесе пыраççĕ. Вĕсем вăрлăхсене пĕтĕмпех хывса, тасатса хунă, ялхуçалăх машинисемпе инвентаре пĕтĕмпех юсанă, уăхире çĕршер тата пиншер лав выранти удобренисем кăларнă, производствăпа ĕç плакăсене туса çитереççĕ.

Иртнĕ çулсенчи опытран колхозниксемпе колхозницăсем çакна лайăх ăнланса илнĕç: пур культурăсене те агротехникăлă лайăх сроксенче аксан тата уăхир ĕçĕсене лайăх пахалăхпа пурнăçа кĕртсен кăна вăл тырпул туса илме пулать. Çуракине кĕске срокра тата лайăх пахалăхпа иртteрес тесен вара, çуракине тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Иккĕленмелли çук, иртнĕ ялхуçалăх çулĕнче паха çитĕнӳсем тунă малта пыракан районсенчи колхозсем çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Анчах та республикăра çураки ĕçĕсене ăнăçлăн пурнăçласси, пĕтĕмĕпне илсен, малта пыракан колхозсен ĕçĕнчен кăна мар, пур районсем те, пур колхозсем те, пур бригадăсемпе звенosем те çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрлевшинчен килет. Çавăнпа та пирĕн халĕ уйрăлăнах кая юлса пыракансене çине тимĕр çавăрăнса пăхмалла.

Пирĕн республика 1944 çулта ялхуçалăх умĕнче тăракан задачисене начар мар пурнăçа кĕртрĕ. Калас пулать, хăшпĕр кая юлса пыракан районсемпе колхозсем республикăна кăмăл турттман пулсан, эпир тата та пысăкрах ӳсĕмсем тума пултарнă. Кая юлса пыракан районсем хушшинче Куйбышево, Пăрачкав, Улатăр, Чкаловски, Шăмăршă тата ытти хăшпĕр районсем пулчĕç. Çав районсемпе колхозсен лайăхран ĕçлеме условисем пулман теме çук. Вĕсен лайăх ĕçлеме кирлĕ условисем çителĕклĕ тараххи пулнă. Анчах та вăл районсемпе колхозсен руководителĕсем колхозниксемпе колхозницăсене ĕнăлăртсе çитерме пултаймарĕç тата ялхуçалăхпа иртteрес тесен вара, çуракине тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Иккĕленмелли çук, иртнĕ ялхуçалăх çулĕнче паха çитĕнӳсем тунă малта пыракан районсенчи колхозсем çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Анчах та республикăра çураки ĕçĕсене ăнăçлăн пурнăçласси, пĕтĕмĕпне илсен, малта пыракан колхозсен ĕçĕнчен кăна мар, пур районсем те, пур колхозсем те, пур бригадăсемпе звенosем те çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Çавăнпа та пирĕн халĕ уйрăлăнах кая юлса пыракансене çине тимĕр çавăрăнса пăхмалла.

Пирĕн республика 1944 çулта ялхуçалăх умĕнче тăракан задачисене начар мар пурнăçа кĕртрĕ. Калас пулать, хăшпĕр кая юлса пыракан районсемпе колхозсем республикăна кăмăл турттман пулсан, эпир тата та пысăкрах ӳсĕмсем тума пултарнă. Кая юлса пыракан районсем хушшинче Куйбышево, Пăрачкав, Улатăр, Чкаловски, Шăмăршă тата ытти хăшпĕр районсем пулчĕç. Çав районсемпе колхозсен лайăхран ĕçлеме условисем пулман теме çук. Вĕсен лайăх ĕçлеме кирлĕ условисем çителĕклĕ тараххи пулнă. Анчах та вăл районсемпе колхозсен руководителĕсем колхозниксемпе колхозницăсене ĕнăлăртсе çитерме пултаймарĕç тата ялхуçалăхпа иртteрес тесен вара, çуракине тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Иккĕленмелли çук, иртнĕ ялхуçалăх çулĕнче паха çитĕнӳсем тунă малта пыракан районсенчи колхозсем çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Анчах та республикăра çураки ĕçĕсене ăнăçлăн пурнăçласси, пĕтĕмĕпне илсен, малта пыракан колхозсен ĕçĕнчен кăна мар, пур районсем те, пур колхозсем те, пур бригадăсемпе звенosем те çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Çавăнпа та пирĕн халĕ уйрăлăнах кая юлса пыракансене çине тимĕр çавăрăнса пăхмалла.

Пирĕн республика 1944 çулта ялхуçалăх умĕнче тăракан задачисене начар мар пурнăçа кĕртрĕ. Калас пулать, хăшпĕр кая юлса пыракан районсемпе колхозсем республикăна кăмăл турттман пулсан, эпир тата та пысăкрах ӳсĕмсем тума пултарнă. Кая юлса пыракан районсем хушшинче Куйбышево, Пăрачкав, Улатăр, Чкаловски, Шăмăршă тата ытти хăшпĕр районсем пулчĕç. Çав районсемпе колхозсен лайăхран ĕçлеме условисем пулман теме çук. Вĕсен лайăх ĕçлеме кирлĕ условисем çителĕклĕ тараххи пулнă. Анчах та вăл районсемпе колхозсен руководителĕсем колхозниксемпе колхозницăсене ĕнăлăртсе çитерме пултаймарĕç тата ялхуçалăхпа иртteрес тесен вара, çуракине тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Иккĕленмелли çук, иртнĕ ялхуçалăх çулĕнче паха çитĕнӳсем тунă малта пыракан районсенчи колхозсем çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Анчах та республикăра çураки ĕçĕсене ăнăçлăн пурнăçласси, пĕтĕмĕпне илсен, малта пыракан колхозсен ĕçĕнчен кăна мар, пур районсем те, пур колхозсем те, пур бригадăсемпе звенosем те çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Çавăнпа та пирĕн халĕ уйрăлăнах кая юлса пыракансене çине тимĕр çавăрăнса пăхмалла.

Пирĕн республика 1944 çулта ялхуçалăх умĕнче тăракан задачисене начар мар пурнăçа кĕртрĕ. Калас пулать, хăшпĕр кая юлса пыракан районсемпе колхозсем республикăна кăмăл турттман пулсан, эпир тата та пысăкрах ӳсĕмсем тума пултарнă. Кая юлса пыракан районсем хушшинче Куйбышево, Пăрачкав, Улатăр, Чкаловски, Шăмăршă тата ытти хăшпĕр районсем пулчĕç. Çав районсемпе колхозсен лайăхран ĕçлеме условисем пулман теме çук. Вĕсен лайăх ĕçлеме кирлĕ условисем çителĕклĕ тараххи пулнă. Анчах та вăл районсемпе колхозсен руководителĕсем колхозниксемпе колхозницăсене ĕнăлăртсе çитерме пултаймарĕç тата ялхуçалăхпа иртteрес тесен вара, çуракине тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Иккĕленмелли çук, иртнĕ ялхуçалăх çулĕнче паха çитĕнӳсем тунă малта пыракан районсенчи колхозсем çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Анчах та республикăра çураки ĕçĕсене ăнăçлăн пурнăçласси, пĕтĕмĕпне илсен, малта пыракан колхозсен ĕçĕнчен кăна мар, пур районсем те, пур колхозсем те, пур бригадăсемпе звенosем те çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Çавăнпа та пирĕн халĕ уйрăлăнах кая юлса пыракансене çине тимĕр çавăрăнса пăхмалла.

Пирĕн республика 1944 çулта ялхуçалăх умĕнче тăракан задачисене начар мар пурнăçа кĕртрĕ. Калас пулать, хăшпĕр кая юлса пыракан районсемпе колхозсем республикăна кăмăл турттман пулсан, эпир тата та пысăкрах ӳсĕмсем тума пултарнă. Кая юлса пыракан районсем хушшинче Куйбышево, Пăрачкав, Улатăр, Чкаловски, Шăмăршă тата ытти хăшпĕр районсем пулчĕç. Çав районсемпе колхозсен лайăхран ĕçлеме условисем пулман теме çук. Вĕсен лайăх ĕçлеме кирлĕ условисем çителĕклĕ тараххи пулнă. Анчах та вăл районсемпе колхозсен руководителĕсем колхозниксемпе колхозницăсене ĕнăлăртсе çитерме пултаймарĕç тата ялхуçалăхпа иртteрес тесен вара, çуракине тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Иккĕленмелли çук, иртнĕ ялхуçалăх çулĕнче паха çитĕнӳсем тунă малта пыракан районсенчи колхозсем çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Анчах та республикăра çураки ĕçĕсене ăнăçлăн пурнăçласси, пĕтĕмĕпне илсен, малта пыракан колхозсен ĕçĕнчен кăна мар, пур районсем те, пур колхозсем те, пур бригадăсемпе звенosем те çуракине пур енĕпе те тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илеç. Çавăнпа та пирĕн халĕ уйрăлăнах кая юлса пыракансене çине тимĕр çавăрăнса пăхмалла.

Совет Информаци Бюровĕнчен

МАРТĂН 15-МĔШĔНЧИ ОПЕРАТИВНĂЙ СВОДКА

Мартăн 15-мĕшĕнче КЕНИГСБЕРГ хулинчен кăнтăр-хĕвелăнçăнерехре БЕЛОРУС. СИРИ 3-мĕш фронт çарĕсем çаплах наступленипе туса пынă, ФРИШ ГАФ заливĕ хĕррине тухнă, ВАНГИТТ, ДЮМПЕЛЬК РУГ, ПИННАУ, АЛБЕНЕН, АЙНЗАМ ялĕсене туртса илнĕ. КЕНИГСБЕРГ хулинчен 8 километр кăнтăр-хĕвелăнçăнерехре лăпкан ХАЙДЕ ВАЛЬДБРУГ темиçе хут чен те аллăран алла куçнă, ăна коллех пирĕн çарсем йышăннă. Çапла вара, ФРИШ ГАФ заливĕ хĕррине тухса, пирĕн çарсем нимӗçĕ çарĕсен Хĕвелтухăç Пруссири ушкăнне икĕ пая уйăрса янă. Кунпа пĕр вăл хăтрах фронт çарĕсем КОББЕЛЬБУДЕ, ЗОЛЛЭКЕН, ПЕРВИЛЬТЕН, ВАРГИТТЕН, КЕММЕРСХОФЕН, АЛЬБЕНОРТ, ГРЮНБЕР, АЛЬБЕНЕК, БЛАДИАУ, ГРОСС РЕДЕРСДОРФ, ШЕНРАДЕ, МАРИНХЕЭ, ХЕРМСДОРФ, КАЛЬВАЛЬДЕ, АЙЗЕНБЕРГ, ФРИДРИХСРУЭ, ФРИДХЕВХЕН, ФОГЕЛЬЗАНГ ялĕсене тата КОББЕЛЬБУДЕ чугун çул станцине туртса илнĕ. Мартăн 14-мĕшĕнче пулса иртнĕ çапăçусенче ку районра 1.000 нимӗçĕ салтакпе офицер не ытла тытăлна илнĕ.

КОЛЬБЕРГ хулинче унăн хĕвелтухăç пайĕнче хупăрласа илнĕ тăшман гарнизонне пĕтерсе тăвасшăн çапăçнă.

Венгрире, БАЛАТОН кӳлленчен çурçĕр-хĕвелтухăçнерехре тата хĕвелтухăçнерехре, пирĕн çарсем тăшман пехотине танкĕсен атакисене сире-сире янă. Мартăн 14-мĕшĕнче пулса иртнĕ çапăçусенче ку районра пирĕн артиллери нимĕçсен 50 танкĕпе хăй тĕллĕн çӳрекен туппине çĕмĕрсе тăкнă.

Фронтăн ытти участокĕсенче тĕллĕн-тĕ лĕн çапăçнă тата разведчиксен пыраса çӳренĕ.

Мартăн 14-мĕшĕнче мĕнпур фронтсенче нимĕçсен 90 танкĕпе хăй тĕллĕн çӳрекен туппине çĕмĕрсе тăкнă. Сывлăмри çапăçусенче тата зенитлăй артиллери тăшманăн 18 самолетне вирсе ӳкернĕ.

☆ ☆ ☆

ПИРĔН АВИАЦИ ВЕНГРИНИ ВЕСПРЕМ ХУЛИНЧИ ЧУГУН ÇУЛ УЗЕЛĔПЕ АЭРОДРОМНЕ ТАПАННИ

Мартăн 15-мĕшĕ ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн йывăр бомбардировщиксем Венгрин Веспрем хулинчи чугун çул узелĕпе аэродромне тапанни. Бомбăсем пăрахнине пула, чугун çул узелĕнче тата аэродромра пушарсем тухнă. Пушарсенче взрывсем пулнă.

☆ ☆ ☆

Хĕвелтухăç Пруссире. Кенигсберг хулинчен кăнтăр-хĕвелăнçăнерехре, пирĕн çарсем çаплах наступленипе туса пынă. Фриш Гаф заливĕ хĕррине лăпкан Хайде Вальдбург нимĕçсен оборонин тĕреклентĕ пункчĕ пулнă. Çав пункт районĕнче вăйлă çапăçусем пулса иртнĕ. Тăшман, хăйĕн Кенигсберг хулинчи гарнизонĕпе Кенигсберг хулинчен кăнтăр-хĕвелăнçăнерехре кĕрешмен çар ушкăнĕ хушшинче çыхăну тума хăтланса, темиçе хутчен те аллăран алла куçнă. Паян, пирĕн çарсем, çав тери хăвăрт пырса çапса, тăшман хирĕç тăнине çĕмĕрсе тăкнă та саманах пысăк участокра Фриш Гаф заливĕ хĕррине тухнă. Залив хĕррине хĕстерсе лартнă нимĕçсен уйрăм ушкăнĕсем, аллăри хĕçпăшала пăракса, тытăна парăннă. Тепĕр участокра пулса иртнĕ вăйлă çапăçусенче темиçе хутчен те аллă вĕçĕн тытăса-тытăса илме лекнĕ, совет чăçĕсем ăна темиçе ял туртса илнĕ. Кун кăçиччен пулса иртнĕ çапăçусенче 4.500 нимĕç салтакĕпе офицере тытă пĕтерсе тăкнă. Нимĕçсен 29 танкĕпе хăй тĕллĕн çӳрекен туппине персе çĕмĕрнĕ е сунтарса янă. 108 хир туппи, 50 миномет тата 280 пулемет пĕтерсе тăкнă. Пирĕн боецсем нимĕçсенчен хĕçпăшал тата çар пурлăхĕ нумай тытса илнĕ.

* * *

Кольберг хулинче пирĕн çарсем хулан хĕвелтухăç пайĕнче хупăрласа илнĕ тăшман гарнизонне пĕтерсе тăкасшăн çапăçнă. Тăшман контратакăсем тăвать, ăнăçлă пенĕ тухмалли çулсене хăй аллинчех тытса тăма хăтланать. Гаваньре нимĕçсен темиçе судна тăрать. Совет артиллерисĕсем тăшманăн гаваньрен тухса каймă хăтланнă транспортне пыша путарнă тата вут тивертекен снарядсем пырса лекипе 4 баржăна вут хăпса илнĕ, вара вĕсем пыша путнă. Хирĕç тăмалли узелсем тунă çуртсене штурмласа, пирĕн чăсем гитлеровецсенчен квартал хыççăн квартал тасатса пыраççĕ. Тăшман пăвăр çухату тĕсет. Çав тери хăвăрт атакăласа, чугун çул депонне тухса иртнĕ. 10 паровоз тата çар хатĕрĕсем тиенĕ 400 вагон тытса илнĕ. Пехотинецсем персе нимĕçсен икĕ гидросамолетне çĕре ӳкернĕ. 600 нимĕçе ытла тытăна илнĕ.

* * *

Венгрире, Балатон кӳлленчен çурçĕр-хĕвелтухăçнерехре тата хĕвелтухăçнерехре, пирĕн çарсем тăшман атакисене сире-сире янă. Пĕр участокри çапăçăва нимĕçсем хăйсен мотопехотине 100 танкне яхăн кĕртсе янă. Темиçе сехет хушши çапăçнă тăшмана хăйĕн малтанхи позицийĕсем çине хăваласа янă. Ытти участоксенче гитлеровецсене пирĕн артиллери вăйлăн персе тăнă, вара нимĕçсем пирĕн позицисем патне çитеймесĕрех каялла çавăрăнса кайнă. Краснослободцев старши лейтенантăн стрелковăй роти тăшман атакисене сирсе янă чухне нимĕçсен виçĕ танкне тата пехотинецĕсене пĕр ротăна çити пĕтерсе тăкнă. Гвардăн старши сержантĕ Милованов ертсе пыракан тупă расчетĕ тăшманăн виçĕ танкне персе çĕмĕрнĕ. Рядовой Борис Яхонтов, танксене пемелли гранатăсем вăркăнтарса, нимĕçсен икĕ танкне персе çĕмĕрнĕ. Гвардеец сержантĕ связист Григорий Максименко татăлса кайнă телефон пралукне юсанă хыççăн хăйĕн подразделенийĕнчен уйăрăлса кайнă кашни салтак çапăçусем патĕнчи чи сывăх çăра пырса хутшăнмалла. Ун пек çăра кирек хăçан та çапăçу шăвĕ тĕрăх тума пулать. Уй пек туман салтак дезертир шутланать. Ялсенче, обозсенче тата Германие шалалла таракан мирлĕ халăх хушшинче тытса чарнă кирек мĕнле салтака та, вăл епĕ хам çăра цыратăн тет пулсан, персе пăрахмалла. Çавăн пек ĕçсене ним кĕтсе тăмасăр пăхса тухма тата йышăннă приговорсене çавăнтах пурнăçа кĕртмешкĕн ĕçе хăвăрт тăвакан çар судĕсем туса хумалла».

Нимĕçсен çавăн пек çар судĕсем кунĕнçĕрен ларусем ирттереççĕ. Нимĕç салтакĕсене ушкăнĕ-ушкăнĕпех персе вĕлермелли приговорсем йышăнаççĕ. Апла пулин те, вĕсем дезертирсен ĕçĕсене пурнăçа тухма ĕлкĕреймеççĕ. Çавăнпа та нацистсен офицерĕсем салтаксене судсăр-мĕнсĕрех перепере пăрахаççĕ. Нимĕçсен 56-мĕш пехотăлă дивизийĕнчи 234-мĕш полкăн тытăна лекнĕ салтак Иозеф Дуллинг çапла каласа кăтартнă: «Февралĕн 22-мĕшĕнче пирĕн батальонра пĕр судсăр-мĕнсĕрех 15 салтака персе пăрахрĕç. Вăл салтаксене хăйсен позицине пăрахса хăварнăшăн персе пăрахнă».

ТАСС хирĕçлесе калани

Çак кунсенче Рим-ри «Сервицио информационе» бюллетень çапла пĕлтерĕç. Пĕр. лешӳллĕ Штатсем хушшинче тата Великобритани пуллашнине, Совет Союзĕпе Антикан пĕр-пĕрине хирĕç тăнăçа кăлăçăçĕ пулать.

ТАСС çапла пĕлтерĕ полномочи илнĕ асăннă бюллетень калани нихăçан та тĕрĕс мар.

РСФСР Совнаркомĕпе ВЦСПС-па

РСФСР Совнаркомĕпе ВЦСПС, РСФСР Апат-çимĕç промышленности Халăх Комиссариачĕн районсемпе хуласенчи апат-çимĕç комбиначĕсен социализмлă ăмăртăвĕн 1945 çулхи февраль уйăхĕнчи итогĕсене пăхса тухса, Чăваш АССР Совнаркомне РСФСР Совнаркомĕн кӳсса çӳрекен Хĕрлĕ Ялавне тата пĕремĕш преми—20 пин тенкĕ—пама йышăннă.

Вăрнар районĕнчи колхозсен патриотла пуçарăвĕ

ВАРНАР, мартăн 16-мĕшĕ. (Телефонпа). Районри колхозсем тĕштирĕсемпе пăрçа йышши культурăсен вăрлăхне хывмалли плана 141 процент тултарчĕç. Çак вăрлăха пĕтĕмпех тасатса хунă.

Республикăри пур колхозсенче те çураки ĕçĕсене ăнăçлă ирттерес шутпа Вăрнар районĕнчи колхозсем паха ĕç пуçарса ячĕç. Юлса пыракан районсенчи колхозсене пулăшмашкăн вĕсем «Заготзерно» пунктне 4.883 пăт тĕрлĕ тырăсен вăрлăхĕсене хыврĕç. Ленин орденлĕ Сталин ячĕпе тăракан колхоз—494 пăт, «Самолет» колхоз—370 пăт, «Гигант» колхоз—335 пăт, Ленин ячĕпе тăракан колхоз—302 пăт, «Победа» колхоз—274 пăт, «Первое мая» колхоз—256 пăт тата ытти колхозсем те вăрлăх нумай хыврĕç.

П. ОСИПОВ,
Райсовет исполкомĕн председателĕ.

Уйхире—ытларах удобрени

— Тухăçлă тырпул илес тесен, вăйхалла шеллемесĕр, çулталăкĕпех тар юхтараса ĕçле. Çĕртен илессишĕн тăрăш — хăйне те тивĕçлине пар,—теççĕ ватă колхозниксем.

Çĕрпӳ районĕнчи «Ĕмĕт» колхоз членĕсем çакна лайăх ăнланаççĕ, вырăнти удобренисем хатĕрлес енĕпе çине тăрса ĕçлеççĕ. Иртнĕ çул хире тислĕк хатĕрлесе кăларманлă плана колхоз 300 процент, юр тытмалли плана 170 процент тултарнă. Кайăк-кĕшĕк тислĕкĕпе кĕле те планран ирттерсе хатĕрленĕ.

Кăçал вара колхозниксем вырăнти удобренисем хатĕрлес тĕлĕшпе иртнĕ çулхисенчен те пикенерех ĕçлеççĕ. Ноябрь уйăхĕнчех вĕсем кашни колхознике задани парса тухнă. Çав задани тăрăх кашни хуçалăхăн хĕлле 30 лавран кая мар тислĕк, 3—4 центнер кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ, 2 центнер кĕл хатĕрлемелле.

Кăçал колхозри кашни бригадăн 300-шер лавран кая мар торф кăларса хатĕрлемелле пулнă пулсан, паянхи куна 6 бригада 1500 лав кăларса хатĕрленĕ. Çавăн пекех уя 3040 лав тислĕк кăларнă. Ку ĕçре уйрăмăнах вăкăрсемпе анлăн усă кураççĕ. Кайăк-кĕшĕк тислĕкĕпе кĕл пухмалли плана колхоз тултарнă.

«Ĕмĕт» колхозăн колхозниксем çак ĕçсем кăçал татах та вăйлăрах тырпул туса илме май парассине ăнланса, çапла тимлĕн ĕçлеççĕ.

А. ИВАНОВ.

Вăйлă тырпулшăн

СЕНТЕР. (Телефонпа). «Сеялка» колхоз çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе районра малта пырать. Паянхи куна хире 1.600 лав тислĕк кăларнă, 46 центнер кĕл, 15 центнер кайăк-кĕшĕк тислĕкĕ пухнă. Ялхуçалăх машинисене хатĕрлесе çитернĕ, пурĕ 19 плуг, 26 сӳре юсанă. Лашасем те лайăх.

Г. МОИСЕЕВ.

Шемшер ял Совечĕ мĕншĕн начар ĕçлет

КУКЕÇ. (Хамăр корр.). Шемшер ял Совечĕ районра пысăк ял Совечĕсенчен пĕри шутланать. Ку ял Советне 5 колхоз кĕрет. Унăн территорийĕнче вăтам шкул, больница, сыхăну агентстви пур. Партипе комсомол тата ытти обществăлла органи. зацисем ĕçлеççĕ. Апла пулсан, ял Совечĕн хуçалăхпа политикăллă кампанисенче малти ретре пыма условисем çителĕклĕ. Анчах та вăл кая юлса пырать-ха. Ял Советне кĕрекен колхозсем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмеллин плана пурнăçламан, ял Совечĕ çуракине хатĕрленес, укçа-тенкĕ пухас, çуракине çул валли вутă хатĕрлес тĕлĕшпе юлса пырать.

Мĕншĕн? Ял Совечĕ (председателĕ Веселов юлташ) юлса пыни, пуринчен ытла, йышăннă решенисене мĕнле пурнăçланине тĕрĕслемен пирки, ĕçе активă явăçтарман тата ялан лăх комиссисен ĕçне йĕркелемен пирки пулать. Ял Совечĕ çумĕнче ялхуçалăх, халăх сывлăхне упрас, шкул тата финанс енĕпе ĕçлекен ялан лăх комиссисем пур. Çак комиссисене ял Совечĕн депутачĕсем ертсе пыраççĕ. Анчах вĕсенче ĕçлеме активă пите сахал явăçтарнă. Кашни комиссире 3—4 сыпăн мала мар. Кунпа пĕрлех комиссисем хăйсен ларăвĕсене сайра хутра кăна ирттереççĕ, йышăннă решенисене пурнăçласа пымаççĕ.

Кая юлса пыракан ял Совечĕсене ĕçлеме депутачĕсен районри Совечĕн исполкомĕ те кирлĕ пек пулăшса пымасть-ха.

Г. ПЕТРОВ.

Çулйĕр строительствинче малта пыракан район

КОМСОМОЛЬСКОЕ. (Хамăр корр.). Район çулйĕр строительстванн планне çуллăн çул ытлашшипех тултарса пырать. Çавăнпăн 1942, 1943 çулсенче 6000-шер тенкĕ премипе илчĕ. Иртнĕ çулсенче 4 сыпăна «Почетный дорожник» значокпа, 5 сыпăна Чăваш АССР Верховный Совет Президиумĕн Хисеплĕ грамотипе наградăланă, 150 сыпăна укçан премиленĕ. Районра колхозниксемпе колхозницăсем Канашпа Буинск хушшинчи шоссе çулĕн 5 километр тăршшĕ участокне хăйсен вăйĕпех туса çитерчĕç.

Район 1944 çулта та çулйĕр ĕçне начар латмарĕ: иртнĕ çулхи плана 158 процент тултарчĕ. Çавăнпăн район Чăваш АССР Совнаркомĕ çумĕнчи çулйĕр Управленийĕ кӳсса çӳрекен Хĕрлĕ Ялавне илме тивĕçлĕ пулчĕ. Çакăн хыççăн колхозниксемпе колхозницăсем çул çинче тетах та лайăхрах ĕçлеме тытăнчĕç. «Искра», «Трактор», «Дубрава», «Нива», Пушкин тата Шмидт ячĕпе тăракан колхозсем çулйĕр валли йывăç, чул хатĕрлемелли плана ытлашшипех тултарчĕç. «Дубрава» колхоз членĕ О. Албутов чул кăларнă çĕрте нормăран 2 хут тухăçлăхрах ĕçленĕ. «Нива» колхозри çулйĕр бригади (бригадирĕ А. Мясникова) задание 130 процент тултарнă. Чапаев ячĕпе тăракан колхоз членĕ А. Хорасева çул çине вĕтĕ чул сарнă çĕрте тухăçлă ĕçленĕ. Райсовет исполкомĕпе ВКП(б) райкомĕ çулйĕр строительствинче нормăна ытлашшипех тултарса ĕçленĕ 30 сыпăна укçа парса премилерĕç.

Чăваш АССР Совнаркомĕ çумĕнчи çулйĕр Управленийĕ кӳсса çӳрекен Хĕрлĕ Ялавне тата хыççăн район çакăн пек обязательствăсем илчĕ: çулсене çĕнĕрен тума тата юсама кирлĕ материалсене апрелĕн 1-мĕшĕччен хатĕрлесе çитермелле; юхан-шывсем çинчи кĕпersене çурхи шывран тата пăрсенчен сыхласа хăварас тĕлĕшпе тумалли ĕçсене мартăн 15-мĕшĕччен туса çитермелле; кашни колхозрах çулйĕр бригадисем тумалла; кăçалхи çулйĕр строительстви планне сентябрĕн 1-мĕшĕ тĕлне тултармалла. Çулйĕр строительстви ĕçĕпе Комсомольски район Елчĕк районне социализмлă ăмăртăва чĕнчĕ.

Районри чылай колхозсем илнĕ обязательствăсене тыслăн пурнăçласа пыраççĕ. «Светлая жизнь» колхоз 1945 çулта йывăç материалĕсем хатĕрлемелли плана 300 процент тултарнă. «Искра», «Дубрава», «Ленинское знамя» колхозсем те плана тултарнă.

Чăваш республики 25 çул тултарнине тивĕçлине кĕтсе илес майпа, çулйĕр ĕçĕнче чылай ĕçсем тума палăртнă: район центрĕнче вĕтĕ чул сарса пĕр километр тăршшĕ çул тумалла, Енелтен пуçласа Комсомольскине çитиччен тата Комсомольскиччен Тăмакăл Выçлине пурĕ 30 километр хушши çул тумалла, ялсем хушшинчи çулсене пĕтĕмпех юсаса çитермелле.

В. АНДРЕЕВ.

Рационализаторла сĕнӳсем

Вăрçă вăхăтĕнче пирĕн предприятисен татах та тухăçлăрах ĕçлемелле, çĕршыва фронта кирлĕ продукцие ытларах туса кăлармалла пулчĕ. Çак задачăна пурнăçа кĕртнĕ çĕрте производствăна рационализациленсе (лайăхлатса) пыни пысăк вырăн йышăнса тăрать. Рационализаци ĕç тухăçлăхне ӳстерме, продукци пахалăхне лайăхлатма, таварăн хăйне ларакан хакне йӳнетме пулăшать.

Канашри вагонсем юсакан заводра рационализаци ыйтăвĕпе интересленеççĕ. Çĕнĕ çултан вара темиçе рационализаторла сĕнӳ панă. Сăмахран, инструментальнăй цех начальникĕ Савейко юлташ япаласене виçмелли çĕнĕ йышши линейка тума сĕннĕ. Çак цехри мастер Лукин юлташ унăн сĕнĕвне пурнăçа кĕртнĕ. Лукин юлташ хатĕрленĕ линейка, 350 миллиметр тăршшĕскер, инструментсене виçсе тĕрĕслеме юрăхлă. Халĕ çав линейкăпа ĕçре усă кураççĕ те-ентĕ. Инструментальнăй цех çĕнĕ линейкăсене йышлăн туса кăларма тытăннă.

Çак цехрах халиччен усă курнă пневматикăллă инструмент юрăхсăра тухнĕ. Цех начальникĕн заместителĕ Максимов юлташ çав инструмента юсаса лайăхлатас тĕлĕшпе ĕçлет.

Дробот, Жебрак юлташсем начальникпе пулса ĕçлекен цехсем çĕршыва питех те кирлĕ продукци туса кăлараççĕ. Цех коллективĕ умĕнче çав продукцие хăвăрах та нумайрах туса кăларас задача тăрать. Дробот, Жебрак тата Оксаментный юлташсем производствăн технологи процесне лайăхлатас енĕпе рационализаторла сĕнӳсем хатĕрлеççĕ.

Анчах заводри рационализаторсен ĕç тухăçлăхне ӳстерес, продукци пахалăхне лайăхлатас тĕлĕшпе тумалли ĕçсем татах та чылай-ха. Уйрăмах столярсен ĕçне механизацилес, детальсене цехран цеха парса тăрассине хăвăртлатас, киле детальсемпе андăрах усă курмалла тăвас ыйтусем тĕлĕшпе ытларах шухăшламалла. Рационализаторсен электроэнергипе топливăна перекетлес енĕпе те ĕçлемелле. Çак ĕçе инженерсемпе техниксене кăна мар, стахановецсене тĕ хутшăнтармалла.

Ялхуçалăхне атăлантармалли 1945 çулхи план çинчен

Иртнĕ 1944 çул ялхуçалăхĕнче чылай пысăк çитĕнӳсем тунипе паллă пулчĕ. Вăрçă йывăрлăхĕсене пăхмасăрах, колхозсем, МТС-семпе совхозсем çураки ĕçĕсене кĕске сроксенче тата лайăх туса ирттерме пултарчĕç. Тырпулсене вĕсем йĕркеллĕ пухса кĕртрĕç, ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне чылай хăпартрĕç. Çакна пулă тырпулăн пĕтĕмĕшлĕ хисепĕ ӳсрĕ, колхозсемпе совхозсем государствăна тĕштырă, çĕрулми, пахча-çимĕç, кăшман, çĕр-мăмăкĕ, йĕтĕн-кантăр, çу культурисем ытларах пачĕç. Колхозсенче майракаллă шултăра выльăхсен тата сурăхсемпе сыснасен хисепĕ те ӳсрĕ.

Нимĕç захватчикĕсем пысăк снен кӳчĕ пулнă те, нимĕç оккупацийĕнчен ирĕке кăларнă районсенче ялхуçалăхне ура çине тăратасси ăнăçлăн пулса пырать.

Иртнĕ çулта шумай районсем тĕштырă культурисен тухăçлăхне чылай ӳстерчĕç. Самăхран, Калинин облаçĕнчи Краснохолмски районра, вăтам шутпа, гектартан 15,6 центнер, Ростов облаçĕнчи Сальск районĕнче—15,2 центнер, Мускав облаçĕнчи Коммунистически районра—17,8 центнер тĕштырă туса илнĕ.

Çак çитĕнӳсем вĕсем колхоз хресченĕсĕн, совхозсемпе МТС-сенчи работниксен ĕçри хастарлăхĕ ӳснипе килнĕ. Машинно-тракторлăй станцисен ĕçĕ лайăхланни çинчен çак факт лайăх каласа парать: иртнĕ çулта вĕсем трактор ĕçĕсене янченхи çултинчен 25 миллион гектар ытларах туса, натуроплата шучĕпе государствăна икĕ хут ытларах тырă пама пултарнă.

Ялхуçалăх ĕçĕсен планĕпе тĕштырă вăрлăхĕсене лайăхлатасси çинчен СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ йышăннă постановленисем питĕ паха документсем пулса тăраççĕ. Çав документсем колхозсемшĕн, МТС-семшĕн, совхозсемпе çĕрĕç органĕсемшĕн социализмлă çĕрĕçне малалла аталантарас тĕлĕшпе ĕç программи пулса тăраççĕ.

Партипе правительство ялхуçалăхĕ умне 1945 çулта çĕнĕ пысăк задачăсем лартрĕç. Вăрçă вăхăтĕнче пирвайхи хут Совет Союзĕн пĕтĕм территорийĕ çинче çураки ĕçĕсем пулса иртмелле. 1945 çулхи ялхуçалăх ĕçĕсен планне пурнăçа кĕртес ĕçре тĕштырăсен тата ытти ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне хăпартса тырпул ытларах туса илесси тĕп задача пулать.

Акакан çĕр лаптăкĕ кăналхи çул 8.100 пин гектар чухлĕ хутшăнмалла, вăл шутран колхозсем акакан çĕр лаптăкĕ 5.900 пин гектара çити ӳсмелле. Колхозсенчи акакан çĕр лаптăкĕ пуринчен ытла немĕç оккупацийĕнчен ирĕке кăларнă районсенче хутшăнмалла. Кунта, иртнĕ çулхипе танлаштарсан, акакан çĕр лаптăкĕ 16 процент ӳсмелле. Тĕштырă культурисем тăрăх колхозсенчи акакан çĕр лаптăкĕ 3,7 миллион гектар чухлĕ сарăлмалла. Çак ӳсĕм, чи малтан, çурхи тулă тĕлĕшпе пулмалла, çакăнпа пĕрлех хăшпĕр облаçсенче вир акасси чакмалла. Техникăллă культурăсем тăрăх та акакан çĕр лаптăкĕ çур миллион гектара çити, вăл шутран çĕрмамăкĕ йĕтĕн-долгунец, кăтра йĕтĕн тата клещевина тăрăх ӳсмелле. Кантăр акакан çĕр лаптăкĕне, çавăн пекех Украинăра, Курскпа Воронеж облаçĕнче сахăр кăшманĕ акакан çĕр лаптăкне те чылай ӳстерме палăртса хунă. Колхозсенче пахча-çимĕç культурисем акакан çĕр лаптăкне 18 процент чухлĕ, вылăх апачĕ валли акакан çĕр лаптăкне—17 процент чухлĕ ӳстерме палăртса хунă.

1945 çулхи план тăрăх, иртнĕ çулхипе танлаштарсан, çĕртме тăвасси 36 процент чухлĕ, кĕрхи çĕртме тăвасси—114 процент чухлĕ ӳсмелле. Вырăнти удобренисем — тинлĕк, торф тата ытти удобренисем кăларса вĕсемпе вилăнрах усă курасси те валлă задача пулса тăрать.

Партипе правительство йышăннă постановленире ялхуçалăхне малалла аталантарас тĕлĕшпе çулăн программа хăтăртса панă. Çав задачăна пурнăçа кĕртес тесен, чи малтан çĕрĕç культурăлăхне ӳстермелле, ялхуçалăх ĕçĕсене вăхăтра тата пысăк шалăхпа туса пымалла. Пусуçаврăнăшне ĕнĕркелесси, пусуçаврăнăшĕ çук пулсан ăна туса хурасси, мĕн хыççăн мĕн аксан лайăх пулнине шута илсе акасси, çĕртме ĕç-ке вăхăтра туса хăварасси тата çĕртме йышăнакан çĕр лаптăкне ӳстересси, кĕрхи çĕртме тăвакан çĕр лаптăкне ӳстерсе, ăна вăхăтра туса хăварасси, удобренисем кăларса ӳсен-тăрăна тивĕçлипе шăхса ӳстересси, юр тытса çурхи нӳрлĕке упрасси, тырпула сортлă вăрлăхсемпе тата агротехника кăтартăкан кĕске вăхăтсенче акса хăварасси,—çаксем ĕнтĕ тырпул тухăçлăхне малалла хăпартма пулăшакан агротехника мероприятийĕсем пулса тăраççĕ.

Ялхуçалăх ĕçĕсен планне пурнăçа кĕртесси колхозсемпе МТС-сенчи туртăм вăйĕпе тĕрĕс тата кирлĕ пек усă курма пĕлпинчен нумай килет. Малта пыракан колхозсем çураки ĕçĕсенче мăйракаллă шултăра выльăхсемпе—вăкăрсемпе тата сĕт сахал паракан ĕнесемпе усă курас шутпа тахçанах ĕнтĕ кирлĕ тăран вырăх апачĕ хатĕрленĕ. Çавăн пек колхозсенче ĕçлекен лашасене уйăхри ĕçĕсем пуçланиччен хăма тăратаççĕ.

МТС-сенчи тракторсемпе лайăхрах усă курни, МТС-сем колхозсем умĕнче илнĕ хăйсен производствăлла обязательствисене пурнăçласа пур ĕçсене те агротехника кăтартнă сроксенче, пысăк пахалăхпа туса ирттерни,—çакăн ĕнтĕ пысăк тухăçлă тырпул туса илес ĕçре чи паха условисем пулса тăраççĕ. Кăçалхи çул МТС-сен колхозсенче иртнĕ çулхинчен 18 процент ытларах ĕç тумалла пулать. Суха ĕç çине кусарса шутласан, пĕтĕм ĕçсен хисепĕ 20 миллион гектар чухлĕ ӳснине пĕлтерет. Çĕртме тата кĕрхи çĕртме тăвас, тĕштырăсене комбайнпа вырса пухас ĕçре МТС-сен выраве татах та ытларах пысăкланать. Çак ĕçсен хисепĕ, иртнĕ çулхипе танлаштарсан, пĕр-икĕ хута яхăн ӳсмелле.

1945 çулта ялхуçалăхĕ умне партин задачăсене ăнăçлăн пурнăçласси, чи малтан, эпир çуракине епле туса ирттеринчен килет. Çуракине хатĕрленес ĕç кăсал нумай облаçсенче, крайсемпе республикăсенче пĕлтĕрхинчен лайăхрах пулса пырать. Тракторсене çак вăхăт тĕлне, 1944 çулхипе танлаштарсан, 8 пин трактор ытларах юсанă. Тĕштырă культурисен вăрлăхсене колхозсенче 11 миллион центнер ытларах уйăрса хунă. Колхоз хирне вырăнти удобрени кăларас ĕç те хăвăртрах пулса пырать. Паллах, ĕнтĕ çакă вăл пире лапланса ларма хушмасть. Çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе тӳсме çук кая юлса пыракан облаçсем, районсем тата колхозсем сахал мар-ха. Пĕтĕм облаçĕпе илсен вăрлăх çителĕклĕ уйăрса хунă пулин те, çавăн пек облаçрах уйăм районсемпе колхозсенче пĕтĕм çĕр лаптăкне акса хăварма кирлĕ вăрлăха хатĕрлесе çитермен тĕслĕхсем те пур. Çавăн пек йĕркепе, паллах, килĕшме май çук. Акмалли вăрлăх фончĕсене тепĕр хут пăхса тухса, пĕр гектар çĕре те акмасăр хăварманнăн мар тăвас пулать. Лайăх вăрлăх хатĕрлес тĕлĕшпе Куйбышев, Пенза тата Новосибирск облаçсенчи çĕрĕç органĕсемпе колхозсем начар ĕçлеççĕ. Ростов, Рязань, Пенза, Тула тата ытти хăшпĕр облаçсенче МТС-сен тракторĕсене юсас ĕç япăх пырать. Владимир, Иваново тата Рязань облаçĕсенче вырăнти удобренисене хире кăларас ĕçе çуна çулĕ пур чухне туса çитермелле, вĕсем ăна туса çитерме пултараççĕ те.

Колхозсемпе совхозсен уйăрĕсенче юр тата çурхи шыва тытса хăварасси, ака ĕçне кĕске вăхăтра туса ирттерме хатĕрленесси халăхи вăхăтра питĕ паллă вырăн йышăнса тăрать. Çак ĕçсене тума кирли хăшпĕр вырăсенче юр сахал ӳкнинчен кăна мар, кăçалхи çуркунне кая юлса килнĕ пирки уйăрăм ĕçĕсене ытти çулсенчи пек мар кĕске вăхăтра тумаллинчен те тухса тăрать. Колхозниксен, МТС-семпе совхозсенчи работниксен, партипе совет органĕсен руководителĕсен çак задачăсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе тăвакан ĕçĕ çак çулхи ĕçлев планĕпе çыхăннă. Çавăнпа та çак ĕçе ăнăçлăн пурнăçа кĕртме пулăшмалла.

Тăван çĕршыва немĕç захватчикĕсенчен ирĕке кăларни, гитлеровецсене халĕ немĕç çĕрĕ çинче аркатакан Хĕрлĕ Çар историлĕ çĕнтерӳсем туса ыйни совет хресченĕсене ĕçре çĕнĕ çитĕнӳсем тума хавхалантараççĕ. «Немĕçсене пĕтĕмĕшпех çĕнтересси çывăхра ĕнтĕ,—тенĕ Сталин юлташ.—Анчах çĕнтерӳ ихăçан та хăй тĕллĕн пулмасть,—ăна ăшăр çапăçусенче тата кĕрӳ ĕçре çĕнтерсе илмелле». Колхоз хирĕсенчи миллионшар ĕç-пысăкшăн, фронта ытларах пулăшас кăмăлпа ĕçлесе, ялхуçалăх ĕçĕсене вăхăтра туса ирттерме май çук.

Çуракине хатĕрленес ĕçре колхозсенчи производствăпа финанс тата ĕç планĕсене тăвассăн, бригадăсемпе звенăсене çирĕплетесси, вĕсем валли уйăм çĕр участокĕсем уйăрасси, çавăн пекех МТС-семпе колхозсем хушшинче производство ĕçĕсем пирки договорсем тăвасси те паллă вырăн йышăнса тăраççĕ. МТС-семпе колхозсем хушшинчи çыхăнăва тĕплĕк палăртакан тата вĕсем хăйсем илнĕ обязательствăсене уçăн кăтартса паракан пĕртен-пĕр документ—договор пулать. Çав договорсене тунă чухне çаксене асра тытмалла: МТС-сем тăвакан пур ĕçсене те çирĕп сроксенче тата пысăк пахалăхпа туса ирттермелле. МТС-семпе трактор бригадисен ĕçне вĕсем минçе гектар сухалакине шута илсе çеç мар, çакăнпа пĕрлех вĕсем ĕçленĕ çĕрте тырпул тухăçлăхĕ мĕнле пулнине те шута илсе хаклаймалла.

Кăçалхи çул çураки ĕçĕсемпе ытти ĕçсене тунă чухне агрономсен ответлăхне ытти çулхисенчен те ытларах ӳстермелле. Уйăхир ĕçне янăх тунипе, начар ĕçлекенсемпе агрономсен ниепле те килĕшме юрамасть. Горючи перекетлес шутпа ăшах сухалакă трактор бригадисен янăх ĕçне йышăнакан МТС-ри агрономсене, паллах, сивлемелле.

Ĕç планĕсене ăнăçлăн пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешнĕ вăхăтрах МТС-ри производство процесне лайăхлатассишĕн, районăн çĕрĕç пайĕсен ĕçне лайăхлатассишĕн, вĕсен авторитетне ӳстересси шĕн кĕрешмелле. Кая юлса пыракан МТС-сем çине уйăмах тимлĕн çаврăнса пăхмалла. Малта пыракан МТС-сем, паллах, ытти МТС-сен условийĕсенчех ĕçлеççĕ. Трактор-сен йышне вĕсен ытти МТС-сенчинчен кимĕнне те уйăрăлса тăмасть, запаслă пайсемпе горючи илес тĕлĕшпе те вĕсем нимĕн те уйăрăлса тăмаççĕ. Çав МТС-сен ăнăçăвĕ, чи малтан, ертсе пырас ĕçе тĕрĕс организацилесе-нинчен килет. Апла пулсан, малта пыракан МТС-сем пек ĕçлеме, вĕсем пекех лайăх тĕслĕхсем пама кирек хăш МТС та пултарать. Кунта уйăмах малта пыракан МТС-сен опычĕпе усă курни, ертсе пырас ĕçĕн культурине ӳстерни, управлени ĕçне лайăхлатни кирлĕ.

Производствăра малта пыракансен опытне сарасси, социализмлă ăмăртăва вăййăласси çĕрĕç органĕсен, партипе совет организацийĕсен пит паллă задачи пулса тăрать. Иртнĕ çулта миллионшар колхозниксемпе колхозницăсем социализмлă ăмăртăва хутшăннă. Вĕсенчен нумайĕшĕ питĕ паллă çитĕнӳсем тунă. Сăмахран, Мускав облаçĕнчи Луховицки районри Григорьевское колхозри Бурмистров звени гектартан 53 центнер кĕрхи тулă туса илнĕ. Курск облаçĕнчи Обоянь районĕнчи «Красный пахарь» колхозри Наталья Рудьнева звени гектартан 50,7 центнер вир туса илнĕ. Мускав облаçĕнчи Коломна районĕнчи «Северское» колхозри Тамара Крутова звени гектартан 835 центнер çĕрулми туса илнĕ. Тула облаçĕнчи Богородск районĕнчи «Победа» колхозри Ксения Головина звени гектартан 1.134 центнер сахăр кăшманĕ туса илнĕ. Сумы облаçĕнчи Рыбновски МТС-ри Дарья Гармаш тата Мария Кострикина ертсе пыракан трактор бригадисем. Лебединski МТС-ри Шульга ертсе пыракан трактор бригади 15 лаша вăйлĕ кашни тракторпа 1.600—1.866 гектар сухалани, горючи чылай перекетленĕ, хăйсен бригадисем ĕçленĕ уйăрта тырпул тухăçлăхне чылай ӳстернĕ.

Малта пыракансен опытне пур майсемпе те ăнлăн сарасси. Вĕсен опычĕсене ăнлăн сарас тĕлĕшпе уйăм плакатсем хатĕрлесе, вĕсем епле ĕçленине уçăмлăн кăтартса парас пулать, вĕсен ĕçне боевой листоксенче, облаçсенчи тата районсенчи хаçатсенче ăнăсем çутатса пырас пулать, радио тăрăх пĕлтерес пулать. Кунсăр пуçне малта пыракансене хăйсене те каласусемпе лекцисем ирттерме хутшăнтарас пулать. Çаплa майпа вĕсем хăйсен ĕçĕсен меслечĕсемпе ытти-сене паллаштарма пултараççĕ. Ялхуçалăхĕнче малта пыракансен опытне кăтарса пани, агитацине массăллă ĕçе ăнлăн туса пыни партипе правительство колхозниксемпе колхозницăсем умне, МТС-па совхозсенчи работниксем умне лартнă задачăсене ăнăçлăн пурнăçа кĕртме пулăшмалла.

Тăван çĕршыва немĕç захватчикĕсенчен ирĕке кăларни, гитлеровецсене халĕ немĕç çĕрĕ çинче аркатакан Хĕрлĕ Çар историлĕ çĕнтерӳсем туса ыйни совет хресченĕсене ĕçре çĕнĕ çитĕнӳсем тума хавхалантараççĕ. «Немĕçсене пĕтĕмĕшпех çĕнтересси çывăхра ĕнтĕ,—тенĕ Сталин юлташ.—Анчах çĕнтерӳ ихăçан та хăй тĕллĕн пулмасть,—ăна ăшăр çапăçусенче тата кĕрӳ ĕçре çĕнтерсе илмелле». Колхоз хирĕсенчи миллионшар ĕç-пысăкшăн, фронта ытларах пулăшас кăмăлпа ĕçлесе, ялхуçалăх ĕçĕсене вăхăтра туса ирттерме май çук.

Çуракине хатĕрленес ĕçре колхозсенчи производствăпа финанс тата ĕç планĕсене

И. БЕНЕДИКТОВ.

ДАГЕСТАНРИ КОЛХОЗНИКСЕМ ХАЙСЕН ВАЙĔПЕ ЭЛЕКТРОСТАНЦИСЕМ ТАВАÇÇĔ

Дагестанри Гунибски, Унцукульски, Гергебильски, Левашински районсенчи колхозниксем хăйсен вайĕпе 21 электростанци тăваççĕ. Темиçе вунă арман, сĕт-çу фермисем, темиçе çĕр колхозник килĕ электричество энергийĕ илме пуçлĕç. Электростанцисем тăвакан çĕре халь йывăç турттараççĕ.

Дагестан АССР Совнаркомĕпе парти обкомĕ колхозниксен пуçарăвне ырланă. (ТАСС).

ПĔТĔМ СОЮЗРИ ЙЕЛТЕРЛЕ АМАРТУ

Свердловск патĕнчи Уктус тăвăсĕм çинче мартăн 11-мĕшĕнче Пĕтĕм Союзри йĕлтĕрлĕ ăмăрту пуçланнă. Унта Украинăри, Белоруссири, Карел-Финн республикисенчи, Латвири, Литвари, Эстонири тата ытти вырăнсенчи чи лайăх йĕлтĕрçĕсем 750 çын пухăннă.

Ăмăрту пуçламăшĕнче хĕрарăмсем 3—5 километра пĕр-пĕринпе ылмаша-ылмаша чупнă. Мускав çыннисем Воробьевă-па Болотова пуçламăшĕнчех мала тухнă та, вĕсен командин вăйа çĕнтерĕ. Иккĕмĕш вырăна Свердловск йĕлтĕрçисем, виççĕмĕш вырăна Горький йĕлтĕрçисем йышăннă. 10 километра арăнсенчен Горький йĕлтĕрçисем малтан чупса тухнă, Горький йĕлтĕрçи Орлов 10 километра чи кĕске вăхăтра—41 минут та 11 секундăра чупса тухнă.

Ăмăртăвăн пĕрремĕш кунĕ вĕçĕнче йĕлтĕрçĕсем трамплин çинчен сикнĕ. Унта Мускав йĕлтĕрçи Химичев çĕнтернĕ, вăл 50 метр çурă сикнĕ. Ăмăрту мартăн 18-мĕшĕнчен пырать. (ТАСС).

Нимĕçсен Хайльсберг хулинче Украинăри Наука академийĕн нумăллă паха япалисене тупнă

Хайльсберг хулишĕн вăйлă çапăçу пынă. Немĕçсем пуринчен ытла хула варонинчи крепоçра вăйлă çапăçнă. Кунта тăшман салтакĕсене кашни подвалтан, кашни казематран хăваласа кăларма тивнĕ. Пĕр пӳлĕмре пирĕн боецсем ещĕксемпе шкапсен складне тупнă. Красноармеецсем вăл ещĕксем çинче вырăсла çырса хунине асăрханă.

Çав ещĕксенче наукăллă пиншер экспонатсем, коллекцисем, гербарисем, оптика приборĕсемпе аппаратсем тата наука библистеки пулнă, библиотекăра темиçе çĕр кĕнеке пулнă. Ку япаласем—Украинăри Наука академийĕн тата Киеври тĕрлĕ инс. титутсен пурлăхĕ.

Акă, коллекцисем хунă икĕ пысăк шкап. Шкапсем çумне украинла çырса хунă таблличкăсем çыпăçтарнă. Таблличкăсем çинче çапла çырса хунă. «Биологи наукисен докторĕн Александр Георгиевич Лебедев профессорăн энтомологи коллекцийĕ. Ученăй вилнĕ хыççăн унăн арăмĕ Надежда Алексеевна Лебедева коллекцине Украинăри Наука академийĕн Зоологи институтне 1936 çулта парнеленĕ». Çакăнтах райĕнче флорăпа фауна çинчен çырнă темиçе вунă кĕнеке, ботаника атласĕсем тата совет ученăйĕсемшĕн ют çĕршыв ученăйĕсен ытти кĕнекисем сапаланса выртнă. Темиçе микроскопа, специальнăй фотоаппаратурăпа çемĕрнĕ.

Украинăри Наука академийĕпе Киеври государство университечĕн наукăллă паха экспонатĕсемпе пĕрлех фашистсем ученăйсемпе Зоологи институтĕнчи работниксен кайсен япалисене, кĕпе-йĕм, савăт-сапа самоварсем вăрласа кайнă.

Украинăри Наука академийĕн хаклă экспонатĕсене тупса пăхса тухнă хыççăн совет офицерĕсемпе боецсен пĕр ушкăне немĕçсен преступленийĕсем çинчен акт çырнă. Боецсем кĕнекесене тата ытти паха япаласене йĕркеленĕ. Алăк çине çакăн пек çырса хунă: «Кунта Украинăри Наука академийĕн библиотекипе наукăллă экспонатĕсене, немĕçсем вăрласа килĕскерсене, гупнă. Экспонатсене упраса хăварса, Тăван çершыва ăсатмалла».

Майор М. СТРОКОВ.

БЕЛОРУССИРИ 2-МЕШ ФРОНТ, мартăн 12-мĕшĕ. (ТАСС спецкорĕ).

Çичĕ талак хушши резина кимĕ çинче тинесре

ХЕРЛЕ ЯЛАВЛА БАЛТИКА ФЛОЧĔ, мартăн 15-мĕшĕ. (ТАСС спецкорĕ). Летчик-торпедоносецсем Мифтахутдинов тата Гончачев тинĕсе тăшман суднисене шырама ĕçсе кайнă. Тинĕс çинче çăра тĕтре тăна. Анчах летчиксем хăйсен аэродромне вĕçсе çаврăнасшăн пулман, вĕсем тăшман карапĕсене шыранă. Акă, Мифтахутдинов тăшман суднисен караванне курна. Летчиксем çав каравана атакăлама пуçланă. Тăшман хуралласа пыракан карапĕсем пирĕн самолета пеме пуçланă. Пĕр снаряд Мифтахутдинов самолетне лекнĕ те сылтăм мотора спенленĕ. Карапсем тĕлне çитесси 100 метр кăна юлнă. Летчик вĕсем патнеллех вĕçне. Акă, самолета тепĕр снаряд пырса лекнĕ, анчах та балтиец хăйĕн бомбисене пăрахма ĕлкĕрнĕ. 10.000 тонна тăвакан судно часах шыва путнă.

Мифтахутдинов хăйĕн самолетне аннăкала ларса кайнă. Анчах вăл çыран кĕррине вĕçсе çитес умĕнхине ăнланса илнĕ те шыв çине анса ларнă. Тинес хумханса тăнă, самолет шыва путма пуçланă. Летчиксем самолет çинчен сиксе аннă, весси хăйсен резина киминне те шыва пăрахнă. Вилĕ сехет хушши асаплансан, Мифтахутдинов летчикпа Аксемов стрелок-радист çав кимме сывлăш вĕрсе тултарнă, вара ун çине хăпарса ларнă.

Кăнтăрла та, çĕрле те хумсем резина кимме пĕр аннăкинчен тепĕр аннăкинелле шăта-шăта яна, летчиксем çине пăр пек сивĕ шыв пĕрехтернĕ. Çиччĕмеш кунне ăсем киммине хумсем çыран кĕррине кăларса парахнă. Мифтахутдинов хăйĕн стрелок-радистне разведкăна янă. Çак çыран кĕрри ташман аллинче тăнă паларнă. Вара летчиксем çĕмерен кимме çине ларнă. Весене çил каллех уçă тинеселле илсе каннă. Пирĕн самолетсем пеммĕсем тата весем теленчен ирте-ирте каннă, анчах та гетре пирки весене асăрхайман. Кăнтăрла тĕлĕнче весене хирĕç пыракан параслă кимме куранса каннă. Çав киммен экипажне вара летчиксене çалнă. Летчиксем халь каллех сывлăшра ташмака аркатса çӳреççĕ.

ÇАР ЧАÇĔСЕМПЕ КАРАПСЕМ ÇИНЧЕ УЧЕНАЙСЕМ ДОКЛАДĔСЕМПЕ ЛЕКЦИСЕМ ВУЛАÇÇĔ

Ленинградри ученăйсем кăсал Ленинград гарнизонĕнче тата Хĕрлĕ Ялавлă Балтика флочĕн карапĕсем çинче литература, история, экономика тата естествоведени темисемпе 170 докладпа лекци вуласа панă. (ТАСС).

Укçапа япаласен IV-мĕш лотерейин вылявĕ вăйăн вылявĕ

Мартăн 15-мĕшĕнче Мускавра, Союзсен Çурчĕн Октябрьски залĕнче укçапа япаласен IV-мĕш лотерейин вылявĕ пуçланнă. Вăл 8 кун пырать. Мĕн пурĕ 1.140 миллион тенкĕлĕх 5.700 пин выигрыш выляпать. Укçан тӳлемелли выигрышсем 378 миллион тенкĕлĕх, япалан тӳлемелли выигрышсем 162 миллион тенкĕлĕх пулаççĕ (ТАСС).

Хĕвеланăç Европăри вăрçă ĕçĕсем

ЛОНДОН, мартăн 15-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен экспедицилле вăйăсен верховнăй командованийĕн штабĕ пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре çапла каланă: союзниксен Рейн çинчи Ремаген çывăхĕнчи укрепленине малалла 8 километр таран аслăлатнă. Çурçĕр енче вăл укрепление Гоннев хулинчен çурçĕр-хĕвелтухăçнелле 2 километра çити аслăлатнă. Союзниксен пехота частĕсем, тăшман вăйлăн хирĕç тăнине сирсе пырса, Линц хулинчен хĕвелтухăнерехре 5,5 километра яхăн малалла куçнă. Триртан кăнтăр-хĕвеланăçнерехре союзниксен пехота частĕсем хĕвелтухăнелле 4 километра яхăн куçнă та 4 хула тытса илнĕ. Саарбрюккенран хĕвеланăçнерехре союзниксем Франципе Германи чиккинчи урлă каçнă. Саар шывĕ урлă каçса, 6 хула тытса илнĕ.

Мартăн 13-мĕшĕнче союзниксем 2.413 çын тытăкăна илнĕ.

Мартăн 14-мĕшĕнче союзниксен самолечĕсем Голландире, Хĕвеланăç Германире, çавăн пекех тата çапăçусем пыракан пĕтĕм фронт тăрăшшĕпех немĕçсен çулйĕрĕсене атакăлана.

ЛОНДОН, мартăн 15-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен Вăтăçĕр тинĕс таврашĕнчи хĕçпăшаллă вăйăсен штабĕ пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре калана тăрăх. Италире, 5-мĕшпе 8-мĕш армисен участокĕсенче, улшăнусем пулман.

АМЕРИКА АВИАЦИЙĔ ГЕРМАНИЕ ТАПАННИ

ЛОНДОН, мартăн 15-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, американецсен «Вĕçекен крепость» тата «Либерейтор» ăшши 1.250 бомбардировщикĕ ĕнер Ганноверти бронетанковăй 3 завода, Мисбургри тата Ниенгагенри нефть тасатакан заводсене. Гильлесгеймри металлургси заводне, Голландин Эймейден портĕнчи подводнăй лодкăсен базине тата Рур облаçĕнчен каякан чугун çул деповĕсемпе чугун çул кĕперĕсене тапаннă. Бомбардировщиксене 650 истребитель хӳтĕлесе пынă.

Çурçĕр Трансильвани халăхĕн представителĕсем И. В. Сталин патне янă телеграмма

БУХАРЕСТ, мартăн 14-мĕшĕ. (ТАСС). Мартăн 13-мĕшĕнче Клуж хулин префектурине пулса иртнĕ чаплă йышăнура (унта король тата Румыни правительствин тур членĕсем те пулнă) И. В. Сталин ячĕпе телеграмма ямă йышăннă. Вăл телеграммăна мартăн 14-мĕшĕнче станцийпур хастарсем те пичетлесе кăларнă. Телеграммăра çапла каланă

«Çурçĕр Трансильвани халăхĕн представителĕсем, паян, 1945 çулхи мартăн 13-мĕшĕнче, советсен паттăр çарĕсем Румыни çарĕ пулăшса пынипе ирĕке кăларнă Трансильванин столицинче пухăнăçкерсем, çурçĕр Трансильванире Румыни администрацине туса хунăшăн Сире саламлаççĕ. Çакăнпа пĕрлех тылра йĕркелĕхпе лăпкăлăх туса хурас тата Çурçĕр Трансильванире пурăнакан халăхсем валли пĕртанлăх туса хурас тĕлĕшпе мĕн кирлине пурне те тăвăпăр, тесе шантарса каласçĕ. Çурçĕр Трансильвани фашизма аркатма тата халăхсене гитлеризм пусмăрĕнчен хăтарма пĕтĕм вăйпа пулăштăр тесе, эпир мĕн кирлине пурне те тума пулăштăпăр. Сывă пултăр Сталин Маршалĕ! Сывă пултăр Совет Союзĕ!».

БУХАРЕСТРА ПУЛСА ИРТНĔ МИТИНГ

БУХАРЕСТ, мартăн 15-мĕшĕ. (ТАСС). Ĕнер Бухарестра король дворецĕ умĕнчи площадьре Çурçĕр Трансильвани Румынине пĕрлешнĕ пирки столицăри халăхăн нумай пин çынлă митингĕ пулса иртнĕ.

Митинг уçăлас умĕн дворец балконне король тухнă, пухăннă çынсем ăна вăйлă саламланă.

Митинга нацилле-демократиллĕ фронт совечĕн генеральнăй секретарĕ Василиу Лука уснă. Хăйĕн сăмахĕнче вăл Трансильванине Румынипе перлештерĕнĕн Румыни халăхĕ савăннине палăртнă нацилле-демократиллĕ фронт ячĕпе Совет Правительствине тата Сталин Маршала хĕрӳлĕн тав тунă. Лука каланă тăрăх, нацилле-демократиллĕ фронт Гроза правительствине пулăшса тăма пулать. Лука хыççăн çаксем сăмах тухса каланă: премьер-министр Петре Гроза, Бухарестри тата Бухарест уезчĕнчи нацилле-демократиллĕ фронт совечĕн председателĕ Ильфов, Барбулеску профессор, Георгиу Деж министр, нацилле-демократиллĕ фронта кĕнĕ либералсен тата национал-царанистсен партийĕсен представителĕсем. Румыни çарĕ ячĕпе тухса каланă Василиу Рашкану генералăн сăмахне халăх тăваллăн алă çупса йышăннă. Сталин Маршал ятне асăннăн, халăх хăлама çук савăннă. «Сталинпа пĕрле Берлина!» тенĕ сасăсем илтĕнĕ.

Митинг хыççăн демонстрантсем совет посольствин çурчĕ патне кайнă, унта вĕсене А. Я. Вышинский саламланă. Демонстрантсем хушшинчен вĕçĕмсĕр çакăн пек сасăсем илтĕнĕ: «Сывă пултăр Румыни халăхĕн аслă тусĕ—Сталин Маршалĕ!», «Сывă пултăр аслă Совет Союзĕ!». Демонстраци каç пуличченех пынă.

ПАРИЖРА РЕНО ШЫВЕ ХЕРРИНЧИ УРАМА СТАЛИНГРАД УРАМĔ ТЕСЕ ЯТ ПАНА

ПАРИЖ, мартăн 13-мĕшĕ. (ТАСС). Мартăн 11-мĕшĕнче Парижпа пĕрлешсе ларнă Булонь-Биянкурта Рено шывĕ хĕррипе урама Сталинград урамĕ тесе ят панине уявласа ирттернĕ. Уява «Франци—СССР» ятлă обществăн председателĕ Фернан Гренье, министр пулнă Ле Трокер, муниципалитет совечĕн членĕсем тата çав районра пурăнакан çынсем нумай пулнă. Булонь-Биянкур мэрĕ çав районри халăх вăл урама Сталинград урамĕ тесе ят пама йышăннине питĕ савăнса ырланă çинчен пĕлтернĕ.

ОТЕЧЕСТВЕННАЙ ФРОНТАН НАЦИЛЛЕ КОМИТЕЧĔН ÇĔНЕ СОСТАВĔ

СОФИЯ, мартăн 14-мĕшĕ. (ТАСС). Софири радио пĕлтернĕ тăрăх, Отечественнăй фронт комитечĕсен конгресĕ Отечественнăй фронтăн нацилле комитечĕн çĕнĕ составне суйланă. Комитета çаксем кĕнĕ: Болгарири рабочисен (коммунистсен) партийĕнчен—Георгий Димитров, Василий Коларов, Трайчо Коста, Орла Драгойчева тата ытти 3 кандидат; Болгарири çĕрĕçĕпе ĕçлекен халăх союзĕнчен—Никола Петков, Александр Обов, Христо Стратев, Стефан Тончев тата ытти 4 кандидат; «Звено» ятлă халăх союзĕнчен—Кимон Георгиев, Иван Харизанов, Василий Юруков, Адам Рымка; рабочисен социал-демократиллĕ партийĕнчен—Коста Пулчев, Димитрий Будуров, Димитрий Братанов, Здровко Митовский.

АНГЛИРИ КОНСЕРВАТОРСЕН ПАРТИЙĔН КОНФЕРЕНЦИЙĔ

ЛОНДОН, мартăн 15-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ĕнер Англире консерваторсен партийĕн конференцийĕ уçăлнă. Конференцире 2.000 делегат. Конференци вăрçă вăхăтĕнче Черчилль туна ĕçсене пĕрсаслăн ырланă тата «халăхи вăхăтра Европăра та, Азире те ирĕклĕхĕн тиранла ташманĕсене пĕрлешсе тĕпренех аркатас ĕçре» ăна яланах пулăшма пулнă.

Конференцин кун йĕркинче палăртнă резолюцисем çинсене ĕç тупса парас, халăхăн ăшăр, тесе шанма май парать. Европăри вăрçă çу вĕçленичченех е маларах та пĕтес пулсан (çапла пулма пултарать) вара эпир хамăр çул çинчи паллă тĕле çитĕпĕр, сар ĕçĕсем пире пĕтĕмĕшле суйлав туса ирттерме чăмантармĕç».

Япони хирĕç пыракан вăрçă ытăвĕ çине кусса, Черчилль çапла каланă: çав вăрçă Англин пĕтĕм вăйне пухма хушать, çав вăрçăра Англи «юлашки дюйма тата юлашки минута çитиченех» хăйĕн тивĕçне пурнăçа кĕртсе пырĕ, тенĕ.

ЧЕРЧИЛЛЬ ТУХСА КАЛАНИ

ЛОНДОН, мартăн 15-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Черчилль премьер-министр консерваторсен партийĕн конференцийĕнче паян сăмах тухса каланă. Хăйĕн сăмахĕнче вăл çапла каланă:

«Германие тата нацистла тиранине хирĕç пĕр чăрăнмасăр тата хăвăртрах та хăвăртрах ăталанса пыракан вăрçă çулăмлăн эпир çав улăпла ташмана пĕр-пĕччен ним шихлемесĕр хирĕç тăтăмăр) пĕр сăмахсăр парăнĕ е йĕркесĕрлĕхпе ишĕлчĕк хушшинче эпир ăна пĕтĕмпех çĕмĕрсе тăкăпăр, тесе шанма май парать. Европăри вăрçă çу вĕçленичченех е маларах та пĕтес пулсан (çапла пулма пултарать) вара эпир хамăр çул çинчи паллă тĕле çитĕпĕр, сар ĕçĕсем пире пĕтĕмĕшле суйлав туса ирттерме чăмантармĕç».

Япони хирĕç пыракан вăрçă ытăвĕ çине кусса, Черчилль çапла каланă: çав вăрçă Англин пĕтĕм вăйне пухма хушать, çав вăрçăра Англи «юлашки дюйма тата юлашки минута çитиченех» хăйĕн тивĕçне пурнăçа кĕртсе пырĕ, тенĕ.